

ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ЯК ЗАСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Українське процесуальне право на сьогодні переживає етап реформування, пов'язаний із впровадженням європейських стандартів. У зв'язку з визначенням Україною стратегічної мети – інтеграції до Європейського Союзу (ЄС) відповідно до «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами», з іншої сторони, включаючи членство у цьому міжнародному об'єднанні, – важливим завданням є приведення вітчизняного процесуального законодавства у відповідність до права ЄС [1], що зумовлює реформування вітчизняної системи судочинства та правової системи країни в цілому. Цей процес передбачає реформування процесуально-правової системи України на основі принципів та стандартів, що утвердилися на загальноєвропейському рівні на основі сучасного демократичного міжнародного права в результаті діяльності європейських регіональних міжнародних організацій. До них, крім Європейського Союзу, відносяться і Рада Європи, а також Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

Україна, як учасник Ради Європи, взяла на себе зобов'язання реформувати систему правосуддя, здійснюючи перехід від радянської до проєвропейської моделі судової влади. На сьогодні цей перехід ще триває, а судова реформа визнається українською владою як один із пріоритетів, одним з ключових елементів такого процесу є правова інтеграція. Сьогодні вона проявляється в усунуванні окремішності національного права країн-членів ЄС, що відбувається в рамках процесів гармонізації, узгодження аж до уніфікації права цих європейських країн. Істотним сигналом до таких процесів є створення та розвиток структур Європейського Союзу. В зазначеному контексті та враховуючи сучасний період розвитку ЄС, його динамічність та перехідний характер, особливої актуальності набувають питання поглиблення правової інтеграції, уніфікації правового простору, формальне визначення механізму впорядкування інтеграційних процесів та інститутів. 16 вересня 2014 року був прийнятий Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої

сторони», якою визначається порядок виконання зобов'язань України, які впливають із статті 8 Угоди, щодо ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду 1998 року [2]. У 2015 році було прийнято Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд», положення якого стали ще одним кроком до імплементації Україною європейських стандартів правосуддя до господарського процесуального, кримінального процесуального, адміністративного процесуального та цивільного процесуального законодавств [3].

Протягом 2015 року Президентом України була створена Конституційна комісія, яка напрацювала зміни до Конституції в частині правосуддя. Венеційська комісія дала позитивний висновок щодо нововведень, як зазначеного закону, так і змін до Конституції, звертаючи увагу на низку положень, що стосуються питань призначення та звільнення суддів, їхньої відповідальності, повноважень та складу оновленої судової ради тощо. Необхідність створити дієвий механізм реалізації передбачених в Конституції прав людини, тягне за собою потребу в розробленні відповідного процесуально-правового інституту. Адже одним із головних індикаторів демократичного розвитку будь-якої держави є не тільки нормативне закріплення прав і свобод людини та громадянина, а наявність чіткої процесуально-правової системи їх практичної реалізації та відповідних гарантій з боку держави на справедливе та неупереджене правосуддя. Судочинство – самостійна галузь діяльності держави та багатогранна, специфічна сфера, в якій провідну роль відіграють суди – державні органи, що мають закріплене конституційно (стаття 124 Конституції України) [4] виключне повноваження здійснювати правосуддя в Україні. Загалом судочинство має на меті здійснення правосуддя – відновлення справедливості в законний спосіб шляхом постановлення судом обґрунтованого рішення та його виконання. Зараз від Верховної Ради України очікується остаточне схвалення конституційних змін, що, у свою чергу, буде потребувати внесення змін до законодавства, яке регулює функціонування судової гілки влади.

На сьогодні процесуальне право України взаємодіє з процесуальним правом зарубіжних країн, воно зазнає його впливу і, в свою чергу, впливає на нього, що знаходить прояв в обміні досвідом. Зокрема, 5 квітня 2016 року розпочав діяльність черговий проект Ради Європи «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні», метою якого є подальше наближення української системи правосуддя до стандартів та рекомендацій Ради Європи. Рада Європи планує надати українським партнерам експертну допомогу в розробці й імплементації процесуального законодавства, яке стосується судової влади, а регіональний компонент діяльності проекту охопить питання функціонування правосуддя в областях, які знаходяться під впливом

конфлікту, та питання якості правосуддя в судах першої та апеляційної інстанцій.

Можна відмітити, що процесуальне право України нерозривно пов'язане з міжнародним процесуальним правом, зокрема з правом Європи і знаходиться під впливом сучасних інтеграційних процесів, яким сприяє розширення співробітництва в правозахисній, правоохоронній, судочинній, виконавчій сферах, перейняття законодавчою практикою досвіду зарубіжних правових доктрин і законодавства, що дає можливість гармонізувати національні галузі процесуального права. Нинішнє реформування судової системи має враховувати особливості сформованої національної правової та судової систем, а тому відповідати європейським стандартам більше за змістом, ніж за формою, що забезпечить підвищення якості та ефективності функціонування існуючої зараз моделі судової системи. Отож, сфера процесуального законодавства з регулювання судоустрою потребує глибинного реформування й ми маємо історичний шанс для його проведення та побудови якісно нової моделі судової системи України.

Література

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ, Угода від 27.06.2014 (редакція від 30.11.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820

2. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон від 16.09.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>

3. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 (редакція від 04.06.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192-19>

4. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (редакція від 15.03.2016, підстава v001p710-16) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/>